

MAIJU LASSILA

TYTÖT TALOSILLA

SUOMALAINEN KUSTANNUS O.Y. KANSA.

Algoth Antola

MAIJU LASSILA

TYTÖT TALOSILLA

KERTOMUS

HELSINKI 1912

SUOMALAINEN KUSTANNUS-O.-Y. KANSA

MAAILMAN

TYTÖT TALOUSILLA

KIRJASTO

HELSINKI 1912

KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ KIRJA

I.

Kevään voimakkain aika oli jo mennyt ohi. Oli tullut se raja-aika, jolloin lapset alkavat väsyä keväisiin leikkeihinsä. Pojatkin olivat jo käyneet läpi ja kokonaan suorittaneet tavanmukaisen, joka vuosi samassa järjestyksessä uudistuvan leikkiohjelmansa, aina noppasilla olosta ja „kruunu vaiko klaava“-pelistä pallon- ja pilpanlyöntiin asti ja alkoivat jo vetelehtää laiskistuvan näköisinä seinävierillä.

Ja sama oli tyttöjenkin laita. Hekin olivat kevään kuluessa, kun heräävä luonto oli heidät eloisiksi virkistänyt, olleet kuurusilla, sokkosilla, ajaneet yhdellä jalalla hyppien lastua kuviosta kuvioon ja leikkineet kaikki muutkin leikkinsä jokavuotisessa järjestyksessä.

Mutta nyt oli heiltäkin ikäänkuin ohjelma lopussa. Yhä kesäisemmäksi muuttuva ilma jo ikäänkuin painosti. Mitä leikkiä yrittikin, niin tuntui se jo vanhalta.

Ja sitä mukaa oli muuttunut heidän mielialansa-kin. Vielä äskettäin oli nuori mieli ollut eloisa kuin kiurun laulu, joka ei mitään kysy, ei mistään huolehdi, ei tunne rajoja, vaan soi ja syöksähtelee kuin jostain ylitsepursuava viaton ilo. Mutta nyt alkoi olla toisin. Kesäkö lie jo painostanut, vai mikä, sitähän eivät tytösemme tajunneet, eivät liioin tutkineetkaan koko mielen muutostansa. Vielä äskettäin eivät he joutaneet mistään suuttumaan, eivät huomaamaan mitään satunnaista pikku loukkausta, niin täysin olivat he olleet leikkiensä, kevään ja ilojensa vallassa. Mutta nyt he jo ikäänkuin hieman huolehtivat oikeuksiansa, loukkautuivat, joskus riitautuivatkin, jos joku heidän oikeuksiansa loukkasi, esimerkiksi astumalla vahingossa varpaalle.

Niin: lasten mielialoissa alkoi tuntua kypsyvän kesän luomaa raukeutta. Niin olivat menossa mielistä keväiset ilot, kuten mahlat kuivuvat koivusta, kun kesä kypsyy ja lehdet viherjövät voimakkaimmillansa, ikäänkuin riemuiten täyteen kasvuun päästyänsä.

* * *

Eräänä semmoisena päivänpaisteisena päivänä, kevään ja kesän rajassa, kun koivujen mahlat olivat jo kuivuneet, lasten kevät-ilot ehtyneet ja lehti viherjoi pehmeimmillänsä, oli Lilli, Siviä ja Ruusu paistatta-

neet päivää tuvan seinävierellä, noppailleet kivillä laiskasti, kuin muun tehtävän puutteessa, ja kukin itseksensä, polvet pystyssä istuksien. Päivä paahtoi paljaita pohkeita niin miellyttävästi, että aivan miellellensä antoi mekon helmojen kohota miten ylös hyvänsä, että päivänpaiste saisi vapaasti hyväillä jalokojen hiipiä niin ylös, niin kauas kuin sen vain halutti hyväillä. Kaikki olivat he jokseenkin samanikäisiä, noin seitsemän- kahdeksanvuotisia, tai mitenkä nyt kertomuksemme kanssa paraiten sopisi. Kaikki olivat he kiltejä tyttösiä, hyviä toveruksia ja läheisiä naapuruksia.

Mutta siinä istuksiessa osui nyt Lilli sommittelemaan pikkukivistä jotain asumusta, leikkitalon tapaista, ja oitis helähti hänen mieleensä siitä aiheesta eräs asia: Hän huudahti aivan kuin olisi jotain hyvin tärkeää muistanut:

„Tytöt hoi! . . . Ai-jai!“

Toiset katsativat häneen. Hämmästyneenä löi Lilli käsiään yhteen ja ikäänkuin päivitteli:

„Kun me näet emme ole muistaneet olla talosilla!“

„Hyvä isä sentään!“ ihmetteli Kososen Maijan tytär Siviä ja Ruusukin löi nyt jo käsiään yhteen ja ikäänkuin tavaili:

„Johan minä olen sanonut, että . . .“

Siinä [katkesi ajatuksen juoksu. Hän viskasi pikuisen, saparon tapaisen lettipahasen niskaansa, aivankuin närkeästyneenä, löysi nyt sanat ja jatkoi soimailleen:

„Helmillekin ja Kaisulle minä olen sanonut . . . Ja Pojulle sanoin . . . Ja sinullekin, Siviä, jo sanoin, jotta . . .“

Ei hän itsekään tiennyt, mitä hän oli muka sanonut, eikä siis löytänyt taaskaan sanoja, vaan pysähtyi ja, ikäänkuin olisi jo itsekin epäillyt että Siviä ei myönnä hänen mitään sanoneen, kysyi nopeasti:

„Sanoinhan, Lilli, Siviälle? . . . Vai enkö sanonut?“

Lilli ei tiennyt mitä vastata, ettei näyttäisi todistavansa Siviää vastaan. Siviä, joka ei aavistanutkaan mistä Kaisu häntä syyttää, puolustautui umpimähkään väittäen:

„Etpäs sanonut!“

Silloin alkoi asia selvitä: Ruusu näet ehti nyt keksiä sen, mitä hän muka oli sanonut ja väitti aivan nenästyneenä:

„Vai en sanonut! . . . Vaikka sielläkin kun oltiin, niin minä sinulle sanoin, jotta Kaisu ja Hakkaraisen Impi . . . ja Maikki ja ihan kaikki ovat jo olleet talosilla!“

Hän ikäänkuin pyörähti, nyäytti päätänsä kuin nuhtelevasti, tai kuin suuttuneena, ja nenitteli:

„Mutta sinä vaan silloinkin nauroit ja . . . sinä vain nauroit . . . ja olit olevinasi ja . . . Etkö muista kun minä vielä supattamalla sanoinkin sen sinulle?“ käänsi hän äkkiä puheensa ja teki jo, moista muistamattomuutta paheksuen, ynseän liikkeen. Siviä katsoa tihراسi häneen kuin hymyillen ja ihmetteli, sanoja pitkään venyttäen:

„Voi hyvä isä . . . Vaikka et supattanut mitään!“

Mutta se epäluulo jo tavallaan loukkasi Ruusua. Käsiänsä puheen tahdissa yhteen lyöden luetteli hän nenäytyneenä:

„Vai en! . . . Etkö muista, kun minä supatin . . . ja kun sinä vielä nauroit . . . ja kun Maijulla oli vielä noppakivet . . . ja Ilmillä oli uusi mekko . . . ja sinulla punainen nauha . . . ja . . .“

„No voi . . . voi“, venytteli Siviä vain hymyillen, kieltävästi. Asia olisikin siten ehkä sukeutunut kiistelyksi, ja pääasia, talosilla olo, unehtunut tyyten. Mutta Lilli teki kääntein huudahtaen yhtäkkiä:

„Tytöt! . . . Mennään talosille!“

„Mennään!“ lehahtivat toisetkin jo juoksujalkaa, äkkiä kuin lentoon pyrähtävä lintuparvi he syöksähtivät talosilla-olopaikalle.

* * *

He olivat jo järjestäneet talousasiansa. Päivänpaisteiseen paikkaan, seinävierelle, olivat he laatineet talon. Tyynyjäkin olivat he kaikessa hiljaisuudessa kantaneet sinne sängyn virkaa tekemään aivan kokonaisen tyynyläjän. Kaikki onnistui hyvin, sillä Lillin kotona ei ollut ketään. Väki oli ulkotöillä.

Mutta nyt oli vielä talousväki järjestämättä. Lilli, jolla jo ulkonaisista eleistäkin päättäen oli suuret emännän lahjat ja taipumukset, toimitti jo äidin tointa itsellensä, touhuten ja järjestellen:

„Nyt tytöt! . . . Nyt minä olen äiti . . . ja Siviä on Tuunaisen Maija . . . ja Ruusu on sitte Penttisen iso Liisa . . . ja sitte . . .“

Mutta äkkiä lopettikin hän ja ikäänkuin ryhtyi jo äidin toimiin: Kun Ruusu näet kykyllänsä istuen kaiveli tikulla hiekkaa, polvet pystyssä ja mekon helma kohtuuttoman ylhäällä, painoi hän sen helman alas ja nuhteli sanoja pitkään, paheksuvalla äänellä venyttäen:

„Hy-yi, Ruusu! . . . Kuinka sinä tuolla tavalla!“

Hän pyörähti kuin töissänsä touhuillen ja jatkoi äitinsä tapaan, kuin nuhdellen ja neuvoen sekaisin:

„Jos sattuisi vielä ihmisiä tulemaan ja . . . Ai-jai, Ruusu!“ käänsi hän vieläkin omituisemmaksi nuhte-luksi. Ruusu raapi ensin pohettansa, nousta kepsahti

sitte ylös ja pisti kuin loukkautuneena, nenäänsä keikauttaen:

„Tulkoon! . . . Onpa minulla kotona uudet sukkat . . . ja uusi mekko on . . . ja housutkin on!“

Siitä sukeutui uusi keskustelun aihe. Hetkiseksi siis keskeytyi talousasiain järjestely ja ajatukset johduivat niihin vasta kun Siviä huudahti äkkiä:

„Mutta ai hyvä isä! . . . Tytöt! . . . Tulehan, Lilli, kun minä supatan!“ lopetti hän äkkiä, vei Lillin syrjään ja supatti salaperäisenä, hämmästyneenä:

„Kun meillä ei näet ole isää!“

Nyt sen huomasi Lilli-äitikin. Hänkin siunaili nyt:

„Ai-jai!“

Hetkisen hän ikäänkuin mietti sitä asiaa. Mutta sitte huudahti hän äkkiä Ruusulle, kädet yhdessä, päällelleen, kuin päivitellen:

„Ruusu hoi! Mistä ihmeeltä saataisi isä?“

Mutta Ruususta se oli pikku asia. Hän keikautti päätänsä ja äännähti ynseästi, Kuivalaisen Marin eleillä:

„Niin kuin niitä nyt ei olisi poikia! . . . Vaikka Lehvosen Oskarin hakee, niin on!“

Mutta silloin tarttui Siviä asiaan. Nuhtelevasti katsoi hän Ruusuun ja venytti, kuin olisi hänen häveliäisyydentunnettansa loukattu:

„Hy-yi, Ruusu! . . . Oskari, joka on jo niin iso poika kuin me tytötkin!“

„Niin! . . . Kuinka sinä, Ruusu, tuolla tavalla!“ huomasi silloin jo Lillikin nuhdella ja äidin velvollisuksiensa täyttää. Oltiin isästä jo joutua pulaan. Siitä pelasti toki Siviä, huudahtaen yht'äkkiä, kuten pelastuksen löytänyt ja siitä riemastunut:

„Nyt tytöt, nyt minä tiedän! . . . Kuule, Lilli, kun minä supatan!“

Lilli kuunteli tärkeänä. Hän supatti puoli-ääneen:

„Otetaan teidän Poju!“

„Ai! . . . Poju todellakin!“ riemastui Lilli ja iloitsi Ruusullekin:

„Nyt, Ruusu, otetaan Poju . . . Se on niin pieni . . . ja sitte ei uskalla olla paha ja . . . Otetaanhan, Ruusu?“ kiirehti hän touhuten ja vastausta odottamatta syöksähti hän juoksuun huudahtaen mennessään:

„Tytöt hoi . . . Minä menen hakemaan Pojun isäksi!“

„Mennään mekin!“ yhtyi Siviä, syöksähtäen hänkin Ruusun kanssa Lillin matkaan, sen pikkuveljeä isäksi hakemaan.

II.

Nyt he palasivat. Yhdellä tiellä olivat he tuoneet kolmivuotiaan Pojun isäksi ja Lillin nuorimman veljen, pikkuisen Pikun lapseksi. Poju oli tanakka pojan naskali, joka yleensä teki mitä milloinkin päähän pisti. Pikku oli noin alle puolentoista vuoden, ei osannut vielä puhua. Töin tuskin pysyi hän seisallansa sen verran että voi toisten taluttamana kävellä muutamia horjuvia askelia tai seisoksi paikoillansa tosin hyvin horjuen. Hän hymyili ja nauroi usein, tavallisesti aivan tyhjälle, oli hyvin hyvántapainen, ei itkennyt juonitellen ja söi mielellänsä puuroa milloin hyvänsä.

Iloisin mielin palasivat siis tyttöset tältä miesväen hakumatkalta. Kaksi talutti Pikkua ja kaikki kolme neuvoivat Pojua parhaansa mukaan.

Lilli varotteli:

„Ja sitte, Poju, sinä ole hyvin kiltti . . . Ja elä mörise . . . eläkä säre uunia ja . . . Ja ole niinkuin isä . . . Oletko, Poju?“

Poju huitasi silloin kepillä umpimähkään ja kehasi:

„Ja vaikka olisi miten iso mörkö, niin se ei . . . kun minä tuolla kepillä“ — taas hän huitasi — näin . . . niin se ei uskaltaisi möristä! . . . Saakeli!“ ylti hän lopuksi. Siviä oli aivan kauhistua ja varotti häntä:

„Po-ju! . . . Kunhan putoaa taivaasta iso kivi päähäsi, kun sinä kiroat!“

„Hyi, Poju!“ yhtyi siihen Lillikin. Poju nauroi, näytti kieltänsä pistäen sen ulos kuin irvistääkseen, pisti kepin hevoseksi jalkojensa väliin, syöksyi juoksuun, juosta pyöritteli kuin mikä pallerona ja intoili:

„Ja . . . Prpoh, hevonen . . . Kun minä ajan . . . Prpoh, ruuna!“ ärjäsi hän vielä, löi keppihevostaan vitsalla ja painoi sen selässä suoraa päätä leikkitaloon. Tytöt kauhistuivat. Kiireesti, juoksujalkaa riensivät he perästä estääksensä Pojun tekemästä jotain pahaa.

„Poju! . . . Poju hoi!“ huusi Lilli jo, juostessansa varottaen.

„Po-ju!“ yhtyivät toisetkin jo hätäisinä. Talutettava Pikku kaatui siinä rytäkässä mahallensa ja rupesi siinä huutamaan, suu pehmeään hiekkaan painuneena. Siviä koki häntä auttaa ylös. Toiset kiirehtivät Pojua hillitsemään. Poika aikoi syöstä Ruusun laittaman sängyn kimppuun, mutta Ruusu ehti saada hänet jalasta kiinni. Poju kaatui ja Ruusu vetää raahasasi hänet jalasta pitäen pois sängyn luota ovensuu-

hun, veti niin että poika kynti syvän vaon pehmeään hiekkään. Siihen hylkäsi hän miehen ja sadatteli suuttuneella äänellä:

„Kunhan minä isälle sanon, Poju, ja isä kun ottaa sinua tukasta, niin näet!“

„Kuule sinä, Poju!“ torui Lillikin, naputti sormellaan penkin syrjään ja varotti:

„Jos minäkin sanon isälle . . . tahi vaikka äiti saa tietää, niin . . . Po-ju!“

Mutta Poju oli jo köynynyt jaloillensa, sylkäsi hiekan pois suustansa, alkoi paikoillansa hyppiä, suu iloisessa naurussa ja kehui äskeisestä ajostansa umpimähkään:

„Ja kun minä sillä hevosella ajan, niin . . . vaikka seinän läpi ajan, niin . . . Voi . . . voi!“ innostui hän lopuksi ja läksi keppihevosen selässä ravaamaan ympäri leikkitupaa. Siviä talutti Pikkua, joka tulla horjui ja huusi suu miltei tuketen hiekkaa täynnä. Taluttaja koki häntä nyt neuvoa, varottaen:

„Pikku hoi! . . . Kuinka sinä nyt itket . . . Hyi, Pikku! . . . Se on synti, kun itkee!“

„Pää-ää!“ ölisi poika-parka, kokien syleksiä töpäytellä enintä hiekkaa pois suustansa. Lilli pyyhki hänen nenäänsä mekon helmalla ja nuhteli hänkin, tosin hellästi, äidillisesti:

„Niin, Pikku! . . . Ei se haittaa ja . . . Sitte vielä tuolla tavalla liata nenänsä . . . Ja hiekkaakin on suu ihan täynnä . . . Pik-ku!“ nuhteli hän sen huomatuansa jo aivan tärkeänä, itkevää pikkumiestä sormelansa varottaen. Poju oli sillävälin löytänyt munimispuuhissa istuksivan kanan. Riemuisin mielin lähti hän sitä ajamaan, keppi ojona kädessä. Kana kaakatti ja juosta pyöritteli pakoon. Kukon huuto sekaantui sen] kaakatukseen. Tytöt kauhistuivat . . . Joukolla riensivät he Pojua taltuttamaan. Siinä oli hälinää, touhua, melua ja huutoa. Vihdoin lennähti kana aidan yli. Poju asettui, pieksi kepillä aita ja Siviä siunaili hurskaana:

„Hyvä isä, minkälaisia ne pojat ovat . . . Po-ju! Kunhan Jumala tappaa sinut . . . kun sinä ajat kanaa!“ lopetti hän neuvovasti, varottavasti, ja Poju huitoi kepillänsä, kehuen:

„Ja vaikka olisi miten iso kana, niin . . . vaikka olisi kukko ja kana, niin en pelkäisi!“ sotkeutui hän sanoissansa, nousi keppihevosesensa selkään ja syöksi juoksuun.

* * *

Joten kuten saatiin toki asiat järjestetyksi, varsinkin kun Poju telmi nyt hevosesensa kanssa loitomalla, eikä siis ollut häiritsemässä. Pikkukin jo aset-

tui ja istahti tyynyille päivänpaisteeseen, jossa alkoi leikkiä noppakivillä.

Ja nyt, nyt kun oli alkanut ikään kuin kotirauha, ryhtyivät tytöt talouspuuhiin. Vettä ja savea oli lähellä. Heillä oli kattila ja ruoka-astiat. Ei siis muuta kuin alkaa keittää Pikulle ja koko perheelle savihuttua.

Ja siinä keitto- ja muussa puuhassa touhutessa alkoivat näkyä Lillin emäntälahjat. Hän koetti kävellä kuin lihavahko Jääskeläisen emäntä, touhusi ja neuvoi. Navetassa heillä oli iso joukko lastulehmiä. Äkkiä päivitteli Lilli:

„Hyvä isä! . . . Kun on lehmätkin uneutettu juottamatta koko päiväksi!“

Siviäkin tekeytyi hämmästyneeksi ja siunaili. Lilli hääräili keittopuuhissa ja komenteli Ruusua:

„Ruusu . . . Mene, Ruusu, ja anna lehmille vettä ja heiniä, mutta . . .“

Hän tekeytyi hyvin tärkeäksi ja varotti sormi pystyssä, kuten oli kuullut Jääskeläisen emännän tekevän:

„Mutta katso sinä vain, Ruusu, että et mene poikien kanssa juoksemaan ja nauramaan, tahi . . .“

Mutta siinä sotkeutui hän. Jääskeläisen emäntä sekottui lapseen, hänen omaan itseensä, ja hän pyysi:

„Ethän mene, Ruusu, leikkimään kenenkään pojan kanssa . . . et Pojun, etkä Pikun . . . etkä kenenkään? . . . Ethän, Ruusu?“

Mutta silloin narkästyi Ruusu, kuten oli nähnyt Jääskeläisen tytön Kaisan narkästyvän, touhusi astua kikeltäen kuin nenäytyneenä ja suututteli:

„Tässäkös minun vain pitäisi . . . ja . . . pitäisikös minun vain“ — sotkeutui ajatus — „eikö tässä enää saisi kylässäkään käydä . . . eikä uusia kenkiäkään olisi . . . eikä mitään!“

„Ai-jai! . . . Ruu-su!“ nuhteli siihen Siviä, tekeytyi äitinsä tavoin hurskaaksi ja lisäsi:

„Kunhan nytkin Jumala näkee . . . kun sinä tuolla tavalla . . . Ruu-su!“

„Enpäs ole Ruusu!“ nenitteli Ruusu vastaan ja keikautti ynseästi päätänsä.

„Hyi! . . . Hyi, Ruusu!“ nuhteli Siviä siitäkin. Ruusu vain tenäsi:

„Eipäs Ruusu!“

„No! . . . Ei saa, Ruusu!“ tarttui nyt jo Lilli äidin arvokkuudella, koputti sormellansa pöydän reunaan ja torui:

„Sinä Ruusu! . . . Ruu-su!“

„Enkä mene lehmiiä juottamaan!“ suuttui Ruusu ja nyt oli jo leikkisuuttumus alkanut muuttua herkässä mielessä todelliseksi vastaan hangoittelemiseksi. Hurskas Siviä katsoa tiherti häneen kuin ihmeissänsä ja siunaili:

„Hyvä isä sitä Ruusua!“

„Niin!“ touhusi Lilli ja uhkasi:

„Kunhan Poju saa kuulla . . . Tahi kunhan minä, tahi Siviä sanomme Pojulle, niin . . . Ruusu hoi!“ koputti hän taaskin sormellansa.

„Eipäs Ruusu . . . Hartikaisen iso piika Annipas olen!“ nenitteli vain Ruusu edelleenkin, ynseästi, nenäkkäästi, pistävästi. Entistä hurskaammin koki lasta ohjailla Siviä, pelotellen:

„Ja kunhan yöllä tulee metsästä mörkö, joka sitte syö . . . kun sinä olet tuommoinen! . . .“

„Eipäs tule . . . ja tulkoon! . . .“ oli Ruusu itsepäinen ja uhkasi:

„Tahi jos tulee, niin kun minä menen vaikka äidin luo, niin eipäs uskalla tulla!“

Toiset olivat jo neuvottomia. Heidänkin herkissä lapsenmielissensä muuttui leikki aina pian puolitodeksi. Vihdoin pyysi Lilli:

„Siviä! . . . Kuulehan kun minä supatan!“

Tämä kuunteli. Lilli supatti hyvin salaperäisenä, kuin paljastaaksensa jotain Ruusun vikaa. Hän supatti niin kovasti, että Ruusukin kuulisi:

„Ruusu on . . . Ai-jai jos sinä tietäisit . . . kun Ruusun nukella on punaiset housut!“ sotkeutui hän välillä ja tarttui nukkeasiaan.

„Hy-yyyi!“ veti siihen Siviä, kuin sivullisesti pahastunut, ja ikäänkuin Ruusua nuhdellaksensa. Ruu-

sua se jo loukkasi. Leikistä alkoi jo kehittyä pikku epäsopu. Ruusu tunsu olevansa ikäänkuin yksin ja toiset liitossa häntä vastaan. Hän alkoi, miltei ajatuksissaan, yhdellä jalalla hypähdellen ajaa varpaal- laan pikku kiviä Lillin piirtämää penkin paikkaa kohti, tuhotaksensa siten tuon hiekkapiirroksen. Siviä huo- masi sen ja riensi varottamaan, huudahtaen:

„Ruusu! . . . Et saa Lillin penkkiä!“

„Eipäs ole Lillin!“ äännähti Ruusu ja ajoi vain kiveä. Nyt Lilli löi jo polveensa ja koveni:

„Ruusu hoi! . . . Tahi kun minä sanon Pojulle!“

„Ajanpas kiviä!“ pisti vain Ruusu ja sysäsikin jo kiven kuvioon, aikoen itsekin hypähtää siihen. Silloin Lilli huusi:

„Poju hoi! . . . Ruusu ei tottele, vaikka Siviä ja minä miten sanomme . . . Ruusu!“ huusi hän Ruu- sulle asettuen päättävästi jo estämään sen uhmaa. Poju oli kuullut huudon, ajaa karautti hevosellansa paikalle, niin että hevosen pää tökkäsi takaapäin Ruu- sua selkään. Samalla hän vielä kehasi:

„Kun minä . . . Voi sun ryökäle!“ yritti hän jat- kaa ja ajaa karauttaa sitä kyytiä läpi seinän pois.

* * *

Mutta tämä tapaus teki asioiden kulussa kään- teen. Ruusu suutahti tökkäyksestä, sieppasi kouran

täyden hiekkaa ja viskasi Pojun päälle, huudah-
taen:

Mitä sinä tökkäät! . . . Kunhan minä sanon!“

Mutta ei Poju ollut kuulevinansakaan. Hevosella
ajamiseen innostuneena aikoi hän nyt ajaa rynnistää
suoraan sängyssä istuvan Pikun päälle. Siviä riensi
Lillin kanssa väliin. Viime hetkessä saivat he rynn-
nistelevän miehen kiinni, kaatoivat hänet ja retuut-
tivat hietikkoa pitkin vetäen kauas koko huoneesta.
Poju vain potkia sätkytteli lyhkäisiä koipiansa, oli
vetämisestä hyvillänsä ja huuteli iloisena:

„Ja sitte kun minua vedetään! . . . Ja sitte kun
minä potkin . . . Ja kun minä . . .“

„Mitä sinä potkit, Poju!“ torui Lilli, johon potkaisu
sattui. He heittivät miehen irti ja viskasivat häntä
hiekalla ja juoksivat itse tupaansa pakoon. Poju sai
taas hevosen allensa, antoi sille vitsaa, ajoi paksua
petäjää kohti ja kehui:

„Ja nyt kun minä ajan . . . Ja vaikka tuo puu
olisi hevonen, niin minä kun ajaisin! . . . Prpoh!“
julistui hän ja syöksyi ravaamaan niin että silmät
olivat päässä killellänsä.

III.

Verrattain pian selviytyivät taloilijat kaikista näistä äskeisistä vaikeuksista ja selkkauksista. Sopu rakentui. Työt oli tehty, lehmät olivat ruokitut, lattiat laastut ja savivelli keitetty ja syötykin.

Mutta ruuan päälle joivat he nyt kahvia. Kahvikuppeina oli pikku lastuja ja tosissansa, vanhojen ihmisten eleillä hörppivät he niistä olematonta kahvikultaa. Valkeat pikku-kivet olivat oivallista sokeria.

Ja siinä kahvia juodessa alkoi heiltä sujua vaimoväen tavallinen kahvipuhelu aivan ihan itsestänsä. Alun pani Lilli, huomauttaen ynseästi:

„Ja Poju saakin olla nyt kahvitta, kun kerran on semmoinen . . . eikä ole koko leikissäkään osalla!“

Hän touhusi, kaatoi isosta lastusta kahvia kuppeihin ja valitti äitinsä tapaan:

„Liekö häneen tullut kylliksi sikuriakaan . . . kun se sikurikin on niin kallista, jotta . . . Vai eikö ole

sikuri kallista, Siviä?“ kääntyä luiskahtikin siinä puhe äkkiä lapsellisemmaksi.

„Niin . . . hyvä isä tokiinsa miten kallista . . . Ei sitä köyhä ihminen enää jaksaa ostaakaan!“ huokaili Siviä kahvia hörppiin. Sitte luiskahti hänkin taas miltei ikäiseksensä ja kysyi:

„Ruusu . . . Eihän Pakarisenkaan pikku Anni jaksaisi ostaa sikuria? Vai jaksaisiko?“

Ruusu viskasi taas lettisaparonsa olan taakse ja alkoi ynseästi päivitellä:

„Niin . . . ja sitte kun se Anni on vielä olevinaan, kun hänellä nyt on ristiraitainen mekko . . . Ja sitte kun se on niin naurussasuin . . . ja kun se on oikein sitte olevinaan“, kepelsi hän nopeasti. Lilli tarttui nyt panetteluun. Vanhempaa vaimoihmistä mukailen ynseili hänkin:

„Ikään kuin nyt ei muilla olisi ristiraitainen mekko . . . Jääskeläisenkin Kaisulla on . . . ja Hilmalla . . . ja Iidalla . . . ja minullakin on punainen mekko! . . . Vai eikö ole, Ruusu?“

„Ja Siviälläkin on“, myönsi Ruusu, jatkaen kehumalla: „Ja vaikka minullakin on punaiset housut . . . ja sitte vielä on tokka . . . ja vaikka on . . . Simosen Helmilläkin vaikka on kirjava mekko, niin ei se nyt tuolla tavalla siitä ylpeile kuin Anni.“

He olivat vilkastuneet, innostuneetkin soimatesaan. Lilli pesi lastukuppeja ja touhusi ja päivitteli. Siviä alkoi nyt soimata, siunaillen äitinsä tavoin:

„Ja sitte se Anni kun vielä! . . . Herra siunatkoon, kun se koreilee . . . ja kun se . . . ja sitte kun se ei ajattele, jotta se on synti . . .“

Ruusu noppaili pikku kivillä. Siinä noppaillesansa pisti hän nyt:

Eipäs meidän mekot ole synti . . . ei minun, eikä Lillin . . . eikä sinunkaan, Siviä . . . Eihän ole? . . . Lilli!“

Ja Lilli yhtyi häneen. He puhuivat hetkisen mekoistansa. Omista pukimistansa johtuivat he Kuivalaisen pikku-Liisun mekkoon ja sitä tietä itse Liisuun. Liisu olikin hyvästi kasvatettu, hurskasten vanhempien kuusivuotias tyttö, joka oli opetettu säännöllisesti lukemaan aamu- ja iltarukouksensa. Siviä, joka oli äitiänsä tarkkaillen osaksi oppinut Liisun tapoja, ihas-teli häntä, kehuen:

„Ja Liisupa osaa semmoisen, joka on . . . se on siinä Kuivalaisen ukon isossa kirjassa . . . ja sitte Liisu rukoilee sen aina . . . noustessaan . . . ja maata mennessään . . . ja syödessään . . . Ja ihan aina Liisu sen osaa.“

Hetkisen he nyt ihailivatkin Liisua, kehuivat häntä. Mutta pian muuttui mieli. Lilli näet muisti että Liisu

ei ollut kerran antanut hänelle namusia, vaikka sillä oli ollut niitä pussillinen. Sen muistettuansa hän oitis epäröi, lausuen ynseästi, kuin Liisua halveksuen:

„Mutta eipä Liisulla ole vielä lettiäkään päässä . . . eikä lettinauhaa . . . Eikä ole nuken hametta . . . eikä mitään . . . Eihän, tytöt!“

Ja oitis laskikin se Liisun arvoa heidän silmissänsä. Nyt he jo etsivät ja löysivät hänestä vikoja. Jo soimaili Siviäkin:

„Ja sitte kun sen nukkekin! . . . Ai hyvä isä!“ siunaili hän hurskaasti, tehden mielialaa kuvaavia liikkeitä käsillänsä ja jatkoi:

„Hyvä isä, jos sinä, Lilli, tietäisit! . . . Ja kun sen nukella ei ole kahvikuppiakaan, eikä . . . ja kun Liisu ei osaa nopatakaan . . .“

„Eikä piilosilla olla osaa . . . eikä osaa leskeä juosta . . . eikä . . . Mutta mepä osaamme . . . Siviä . . . osaamme?“

„O-osaamme toki!“ hymyili Siviä pitkään ja voitokkaana ja kehui:

„Ja savileipiä osaamme leipoa . . . ja Ollin-mallia osaamme lukea ja . . . ja vaikka mitä osaamme“, loppui häneltä ajatus. Ruusu tarttui nyt asiaan. Liisun hurskautta soimaten nenitteli hän:

Ja sitte kun se vielä on olevinansa, kun hän osaa sen rukouksen . . . ja kun se sitte on niin imelä . . .

ja kun se sitte näin panee kätensä ristiin ja katsoo näin!“

Hän näytti: Hän pani kätensä ristiin, muutti kasvojenensa ilmeet hyvin hurskaiksi, katsoi Liisun tavoin korkeuteen ja lopetti ynseästi, nenäkkäästi:

„Ikään kuin ne nyt eivät muut osaisi samalla tavalla olla! . . . Lillikin osaisi . . . ja Poju . . . ja Pikkukin osaisi . . . Osaisihan, Siviä?“

* * *

Ruusun viimeinen kysymys johti kumminkin miellet ja ajatukset kokonaan uusiin asioihin. Kuultuansa Ruusun mainitsevan Pikun nimen, Lilli ikään kuin kauhistui. Nyt vasta muisti hän, että lapsi oli heiltä kokonansa unohtunut. Hän huudahti:

„Ai-jai, tytöt, mitä!“

Tytöt odottivat asiaa. Touhuten siunaili Lilli:

„Kun näet on uneutettu lapsi koko ajaksi yksinään!“

„Ai-jai!“ oli Siviäkin kauhistuvinaan ja he riensivät laiminlyöntiänsä korjaamaan.

Mutta rauhallisena oli pikku mies koko ajan puuhaillut tyynyllä, olla muhjutellut vain mistään välittämättä, tyytyväisenä hymyillen. Ajatuksiinsa vaipuneena hapuili se siellä nyt pikku kätösillänsä rikkoja, hiekkajyväsiä, tai muuta semmoista tyynyltä. Lilli

koetti parantaa laiminlyöntinsä sitä suuremmalla hyvydellä ja huolellisuudella ja kehoitteli nyt:

„Nyt pitää olla Pikulle oikein hyvä, tytöt . . . Pitää antaa Pikulle savivelliä . . . ja sitte kahvia . . . ja kivisokeria . . . ja ihan kaikkia . . . Pitäähän antaa?“

„Ai-jai!“ ihmetteli hymyilevä Siviä sitä herkun paljoutta. Oitis olikin savivellivati valmiina. Se asetettiin pikku eläjän eteen ja kehoitettiin syömään. Palvelushaluisina, ystävällisinä polvistuivat tyttöset hänen ympärillensä, huvittelivat ja mairittelivat.

Ja aivan ilman mitään enempiä kehotuksia odottamatta pistää rapsasikin Pikku kätensä savivellivatiin. Se tapahtui tosin vanhingossa, sattumalta. Hän naurahti, vetäsi kätensä pois ja tavottaen leikillä tarttua Siviän hiuksiin, vetäsi savisella kädellänsä pitkin hänen kasvoja.

„Voi, voi!“ huudahti Siviä ja pakeni silmiänsä pyyhkimään. Pikku nauroi niin että ikenet paistoiivat. Lilli alkoi häntä torua, nuhdellen:

„Pik-ku! . . . Kunhan Siviän isä saa kuulla, niin . . . Pikku!“ yritti hän estää, mutta poika ehtikin pistää taas kätensä savivelliin ja ryhtyi imeksimään savista sormeansa, samalla jatkaen hymyilyänsä, katsoi Lillin silmiin ja veti pitkää, naurun tapaista:

„li-iiii-iiii!“

Kiireesti sieppasi nyt Lilli vellivadin pois. Kohtalaisen matkan päässä pysytellen nuhteli hän sille, samalla sormellaan varottaen:

„Kuule sinä Pikku . . . Kuka sinun käski tuolla tavalla! . . . Ja sitte vielä ryvetät Siviän kasvat! . . . Hyi sinä, Pikku!“

„I-hiiii-iiii!“ nauraa hihitti poika tyynyillä istuen ja imeksi vain savista kättänsä, suupielet ja leuka kokonaan savella tahrattuina. Siviä oli jo saanut pyyhityksi enemmän saven kasvoistansa, ja nuhteli jo Lillin apuna, soimaten:

„Se on synti ja häpeä, Pikku, jotta sinä sillä tavalla . . . Kunhan Pojukin saisi tietää!“

„I-iiii!“ hihkasi poika entistä veikeämmin ja alkoi iloisesti pitkin tyynyä ryömiä. Savinen käsi painella ropsaili tyynyyn pikkuisia käden kuvia. Lilli riensi sitä estämään, nosti Pikun keskelle tyynyläjä istumaan ja siunaili äitinsä tapaan:

„Herra isä siunatkoon, mikä vastus niistä lapsista on!“

* * *

Niin huonosti onnistui siis heidän lapsenhoitonsa. Mutta he ottivat sen opiksi. Oitis hoksasi näet Lilli huomauttaa, että Pikku ehkä söisikin paremmin tavallista velliä, varsinkin jos olisi lusikka.

Ja mitäs muuta kun toimeen. Kotona — kuten jo sanottu — ei ollut ketään. Väki oli näet ulkotoilla ja aamullista velliä oli kattila puolillansa. Pian siis toimeen!

Eikä kulunutkaan kauvan, kun jo pienelle miehelle tuotiin iso vadillinen velliä. Mutta nyt päättivät emännät ensin opettaa hänet syömään siivolla. Siviä järjesteli muun muassa hyvin toimekkaasti, selittäen:

„Kuule, Lilli! Pikun pitää lukea nyt ensin rukous . . . kun se oli äsken niin tuhma!“

Se tuntui aivan luonnolliselta asialta. Mutta sitte huomasi Lilli toisenkin asian ja ilmoitti kuin yhtäkkiä hoksaten:

„Ei tytöt! . . . Ensin pitää Pikun pyytää ruokaa . . . Niinhän tytöt . . . Minä kun olen äiti, niin . . .“ touhusi hän jo äitinä. Siihen suostuttiin.

Yksi piti vellivatia Pikun lähettyvillä valmiina ja Lilli alkoi vaatia Pikua pyytämään sitä. Pikun edessä polvillaan puuhailleen alkoi hän:

„No nyt, Pikku: Sano 'Hyvä äiti, antakaa velliä'! No sano nyt!“ tenäsi hän. Pikku, joka ei osannut puhua muuta kuin joitakin ylimalkaisia ääniä, katsoi häneen, savinen suu leveässä hymyssä. Lilli jatkoi:

„Sano nyt: 'Hyvä äiti'!“

„Ih . . . hih . . . ih!“ äänteli poika kurkkuääniä ja hymyili ja reuhkasi ja oli tyytyväinen ja onnellinen. Lilli tenäsi:

„Sano: 'äiti'!“

„Kik . . . ik!“ tuli pojan kurkusta. Nyt yritti Siviä jumalisemmin, kehottaen:

„Tahi sano: 'Jumala'!“

„Kiu . . . khiu . . . iukh . . . Ih!“ nauroi poika, katsoi silmiin ja reuhkasi käsillänsä kuin olisi jostain asiasta riemastunut.

„Sano: 'velli'!“ kehoitti nyt vuorostaan Ruusu. Pikku aikoi ryömiä nelin kontin ja äänteli:

„Kikh . . . Hi . . . ik! . . . Heh!“

Niin jatkui. Ei näyttänyt tulevan puhujaa. Jo arveli Siviä:

„Ei se osaa!“

Mutta Lilli ei menettänyt toivoansa. Hän neuvoi:

„Tytöt! . . . Nostetaan se tyynyille seisomaan, niin sitte se sanoo!“

Niin he tekivätkin. Jotenkuten pysyttelihe horjuva poika jalkojensa varassa tyynyllä. Hänellä oli hauskakin siinä heilua ja reuhkaista. Kasvot aivan savisena nauroi hän ja hihkui ja tytöt kokivat kiertoiteitä myöten johtaa hänet nyt sanomaan sanan: velli.

Mutta ei. Pojun pääläella kasvoi pieni tupsu kellahtavia hiuksia ja se vain heilui kun poika horjui ja

hymyili ja oli hyvillänsä. Lilliä jo suututtikin Pikun itsepäisyys. Vielä yritti hän, kehottaen jo melkein torumalla.

„Pik-ku! . . . Sano nyt sukkelaan: velli . . . Tahi muuten kun äiti jo suuttuu, niin . . . Voi voi sinua, Pikku, kun sinä olet . . . No sano nyt: velli!“

„Kuirkiurliut . . . pi-il . . . Hi-iri!“ hihkasi vain poika yhä innokkaammin, eivätkä mitkään keinot enää auttaneet. Pikulla oli hauska, eikä hän mistään muusta välittänyt rahtuakaan.

* * *

Ja kun nyt kaikki yritykset olivat näin turhiksi osottautuneet, heittäytyivätkin tytöt armeliaiksi. Lilli jo ehdotteli, säälivällä äänellä puhuen:

„Annetaan sille raukalle ilman . . . kun se raukka ei osaa kuitenkaan sanoa . . . Annetaanko tytöt?“

„No mitäs siitä nyt lapsesta kiusaa!“ pisti siihen oitis Siviä, omituisella, viisaalla äänellä. Ja aivan aikuisen puhetapaa tapailten selitteli hän:

„Kun vaikka mekin olisimme lapsia . . . Ja jos sitte vaikka kuka kiusaisi niin . . . Ja jos . . . jos vaikka Poju kiusaisi sanomaan velliä, niin . . . Emmehän sanoisi velliä, jos Poju kiusaisi?“ käänsi hän, kun ajatus uhkasi muutoin loppua. Toiset vahvistivat sen ja he ryhtyivät nyt Pikkua sijoittamaan. Velli-

vadissa oli iso puulusikka. Vatia pidettiin seisallansa huitovan, hymyilevän pojan edessä ja Lilli nyt pyyteli:

„No nyt, Pikku! . . . Ota nyt lusikka käteesi ja ala syödä . . . No, Pikku!“

Ja Pikku osuikin tekemään mitä oli käsketty. Kun hän huitoi käsillensä, sattuiakin näet lusikan varsi joutumaan käteen aivan sattumalta. Hän jatkoi reuhkaisuansa. Lusikka kohosi silloin vadista täynnä velliä, heilahti kädessä ja velli pärskähti tyttöjen silmille.

„Voi . . . voi!“ pääsi tytöiltä. Lilli yritti asetella huutavaa poikaa. Mutta silloin sattui tämän lusikka uudestaan vatiin. Velli ruiskahti taas päälle ja vellisellä lusikalla alkoi Pikku riemuisasti takoa tyttöjä päähän ja mihin lusikka milloinkin osui. Kiireellä laski Lilli koko vadin tyynylle ja syöksyi toisten kanssa pois, vellilusikalla innoissaan huitovaa Pikkua paeten. Ikäänkuin voitostansa iloiten heilutteti Pikku lusikkaansa, hymyili niin että ikenet vain paistoivat savisesta suusta, hihahтели, reuhkasi käsillensä ja hetkutteli samassa tahdissa polviansa.

Mutta äkkiä sattui onnettomuus. Hän menetti tasapainonsa ja yks kaks putosi hän istumaan vellivatiin. Tytöt huudahtivat säihähdyksestä. Pikku istui tovin aikaa hiljaa, hymyili ja ihahteli entistä iloisemmin. Velli vain pursusi raosta vadin reunojen yli ja tahrasi tyynyläjän.

Mutta kohta alkoi Pikku tuntea, että asiat eivät ole oikein, ja hänessä heräsi sama mieliala mikä aina herää lapsissa silloin kun tuntevat jotain niille tavalista kosteutta: Hänhän — kuten muutkin lapset — oli tottunut silloin aina saamaan apua. Sitä hän odotti nytkin rauhallisesti, paikaltansa hievahtamatta. Se oli tottumusta. Lasten tavoin alkoi pyytää apua: Suu alkoi vetäytyä muikeaksi. Savinen leuka liikahteli jo itkuun päin ja kohta alkoi poika, apua rauhallisesti odotellessansa, vetää öllötellä tasaista, laiskaa puoli-itkua:

„Oööö!... O-öööö!... O-öööööööö!“

IV.

Mikä odottamaton käänne tämä tapaus olikaan! Tyttösten mieli aivan masentui. He näet tajusivat että asiat eivät tule olemaan heille suotuisat silloin kun vanhemmat löytävät vellillä tahratun tyynyn ja savessa ja vellissä rypeneen pojan. Tapaus oli niin outo, tuli niin odottamatta, että he eivät huomanneet edes auttaa poikaa pois vadista.

Ja silloin turvautuivat he vaivattomien lasten ainaiseen keinoon: kukin koki tekeytyä viattomaksi, sysäsi syyn toisten niskoille. Lilli, joka tiesi olevansa syyllisin, alkoi tietysti ensimmäisenä puhdistautua, syyttäen umpimähkään muun puutteessa:

„Sinähän se, Siviä, sanoit, jotta sen pitää ensin rukoilla . . . ja jotta . . .“

Hän ei löytänyt enempää syytöstä. Siviä koki silloin puolustautua, väittäen terhakasti:

„Vai minä! . . . Itseppäs sinä sanoit, jotta syötetään sille velliä . . . Ja sitte hait vielä velliä ja . . . Elä valehtele, jotta minä!“

„Enpäs valehtele!“ väitti Lilli entistä tiukemmin, vaikka hän itse asiassa alkoi jo masentua. Hän tiedusti asiaansa ajaen vielä Ruusulta:

„Vai valehtelenko, Ruusu? . . . Eikö Siviä sanonut, jotta Pikun pitää ensin rukoilla? . . . Sanoihan Ruusu?“

„Enpäs sanonut . . . Sinäpäns annoit velliä!“ väitti vain Siviä. Sukeutui pitkä väittely. Pikku veti itkun-tapaistansa yhä vain vellivadissa istuen. Ruusukin menetti vähän selvää ajatuskykyänsä ja soimaili suuttuneella äänellä, närkästyneen eleitä tehden:

„Johan minä sanoin, tytöt, jotta mitä sitä opettaa lapselle semmoista . . . rukoilemaan ja pyytämään velliä ja kaikkea.“

Niin jatkui. Sukeutui kinastelu, syyttely. Kauvan ei toki kulunut, kun jo tytöt itkeä pillistivät hiljaa, koko joukko. Velliastiassa istuvan Pikun kovempiääninen, rauhallisen tasainen, pitkäveteinen öllötys kuului ikäänkuin heidän itkunsa säestyksenä.

Ja silloin, nyt kun hätä alkoi vallata heidät, alkoi nousta eräs uhkaava pilvi: Pojun, Lillin ja Pikun äiti oli etsinyt Pojua syömään ja kaipaillut jo Pikkuakin. Nyt huuteli se jo ulkona:

„Poju . . . Poju hoi!“

„Tytöt pelästyivät. He vaikenivat, että äiti vain ei saisi vihiä heidän olinpaikastansa. Lilli koetti hiljaa

rauhoitella Pikkua, ettei sen itku johtaisi äitiä paikalle. Hän lohdutteli:

„Pikku! . . . Elä itke, Pikku . . . Tahi äiti tulee!“

„Poju hoi!“ koveni jo äiti. Hätäytyneet tytöt pidättelivät itkuansa. Poju ei ollut kuulevinansakaan äitinsä huutoja. Tämä sadatteli:

„Minnehän se pojan pallukka juoksi, kun ei tule syömään . . . Ja vielä on vienyt sen nuorimmankin kakaran muassaan!“

Lilli koki nyt tukkia Pikun suuta mekon helmalla. Siten onnistuikin hän estämään itkun kuulumasta äidille. Taas vannoi äiti Pojuansa uhkaillen:

„Mutta kunhan minä sinut saan kynsiini, niin näet sinä, eikö sinulle velli kelpaa!“

Se oli hädän hetki. Onneksi poistui toki äiti toisaalta etsimään ja niin pelastuivat tytöt hetkeksi.

* * *

Mutta se pelastushan oli lyhytaikainen, sen he tajusivat. Tavalla tai toisellahan oli heidän myös pulasta selvittävä. Eivät he laskeneet, eivätkä kyenneetkään laskemaan, miten olisi pelastuttava. Kaikki tapahtui aivan itsestänsä, vaistomaisesti, kuten kaikki tapahtuu lapsessa, jonka ainoana itsesäilyttämisvoimana on luonnon vaisto.

Niin nytkin. He huomasivat että toinen toistansa syyttäminen ei heitä pelasta. Aivan kuin sopimuksesta johtuivat he silloin muun puutteessa koettamaan, eikö voisi syytä vierittää itsensä Pikun hartioille. Sitä he nyt syyttelivät jo koko tapahtumasta. Sen ympärille polvilleen kokoontuneina nuhtelivat he sitä. Lilli torui suu miltei itkussa:

„Mitäs sinä löit, Pikku, lusikalla . . . ja viskasit velliä silmille . . . ja teit ihan kaikkia.“

„Ja sitte vielä rupesit velliin istumaan! Hyi, Pikku!“ varotteli Siviä, sormellansakin jo viiputellen ja itkuansa hilliten. Poika vain itkeä jurasi vadissansa. Taas hätäytyivät tytöt. Ruusu jo uhkaili, omaa asiaansa siten Pikun syyksi siirtäen, uhkaili ikään kuin muka säälitellen:

„Kunhan nyt, Pikku, äiti tulee . . . Ja isä kun ottaa vitsan, niin sitte, Pikku!“

„Ö-ööööö!“ vetää jurasi poika, joka ei ymmärtänyt mitään, ei tajunnut muuta kuin sen että hänellä ei ole siinä hyvä istua. Lilli jatkoi nyt jo tyynemmin, kuin muka olisi Pikun kohtaloa surkutellut:

„Ja vaikka Poju näkee . . . Ja sitte kun Poju sanoo isälle ja äidille, niin . . . Mitäs sinä rupesit velliin istumaan!“ käänsi hän selittelyksi ja Siviä yhtyi jo hurskaana, nuhdellen:

„Hyi, Pikku! . . . Jos herra näkee ja pudottaa ison kiven.“

Ja miten olikaan, niin leimahti Pojun nimen kuullessa tyttöjen päähän uusi, pelastava ajatus. Jos näet Poju todellakin kielisi Pikun päälle, niin kentiespä uskoisivat vanhemmat ja he olisivat pelastetut. Ruusu jo ehdottikin, äkkiä huudahtaen:

„Tytöt . . . Minäpä tiedän! . . . Käsketään Pojun tulla katsomaan . . . Ja sitte kun Poju sanoo, niin . . . Mitäs sinä, Pikku, istut!“ käänsi hänkin toki vielä, kuin tekoansa Pikun edessä puolustaaksensa. Toiset olivat oitis valmiit. Jo huusi Lilli Pojulle:

„Poju hoi! . . . Tule, Poju, katso, kun Pikku rupesi istumaan vellissä!“

„Poju! . . . Pikku istuu vellissä“, yhtyi Siviä avuksi huutamaan ja kun Poju ei vastannut, kiirehti jo Ruusu:

„Tule, Poju, katso kun Pikku istuu . . . ja sitte sano isälle, jotta se istui itse velliin!“

* * *

Alussa he oikeastaan eivät älynneet vapauttaa Pikku kiusallisesta asemastaan. Nyt taas, kun he tarvitsivat Pojua vierasmieheksi, toteamaan Pikun pahanteon, eivät olisikaan häntä sillä vapauttaneet ennenkun asia olisi todettu. Kiihkeästi huutelivat he nyt Pojua todistajaksi ja tämä kuulikin huudon ja lähes-

tyi ajaa porhaltaen täyttä ravia, löi keppihevostansa ja komenteli sitä ankarin sanoin. Kun hän jo lähes-tyi onnettomuuspaikkaa, selittivät tytöt hänelle jo kau-kaa, kuin yhdestä suusta puhuen, yhtenä rähinänä, josta erotti:

„Poju hoi! . . . Katso kun Pikku . . . Kun Pikku velliin . . . Katso kun velliin . . . Sano äidille Poju.“

Semmoista sekavaa kehottelua oli selitys. Siinä oli avunpyyntöä ja väärää kantelua. Poju ei sitä kuunnellut. Hän ajoi taloa kohti mistään välittä-mättä. Äidin ääni tuntui taas lähenevän. Tyttöjen asia oli täpärällä, ja ei ihme, jos itku tahtoi vain pyr-kiä nousemaan kurkkuun.

Ja miten läheiselle ystävälle tuntui nyt hädän het-kellä Poju! Eivät he muistaneet sen ennen tekemiä ilkeyksiä, eivät mitään pahaa. He odottivat hänen tuloansa kuin pelastajan tuloa, selittivät ja rähisivät, ja äiti oli todellakin jo sille suunnalle tulossa.

Mutta omaksi onnettomuudeksensa oli Poju nyt entistä hurjemmalla päällä. Hän ajoi suoraan tyttö-joukkoon ja rupesi mellastamaan kuin metsäihminen, umpikuljuun kuin sokeana. Siinä hätäillessänsä re-tuutti Lilli häntä jo tukasta ja koki siten saada hänet järkiinsä. Mutta turhaan. Poika ei ollut mistään tietävinäänkään, vaan mylvi ja telmi kuten itsepäinen härkä tekee joskus innoissansa. Tytöt väistelivät, pa-

kenivat ja kirkuivat. Kaikki turhaa. Poju koki vain ajaa päälle.

Vihdoin sattui hän toki lankeamaan. Mutta ei sekään vahinko saanut häntä talttumaan. Hän vain silloin hylkäsi keppihevosen, kuvitteli olevansa mörkö ja syöksyi puskemaan tyttöjä. Joskus hän ryömi aivan nelinryömin, joskus hyökkäili puolikumarassa, pää pukuun varustettuna, syöksyi milloin mitäkin tyttöä kohti ja mörisi:

„Mööö . . . Mö-ööö! . . . Mö-öööö!“

„Tuoltako sen juukelin ääni mörisee!“ kuului jo äidin uhmaavan hyvittelevä ääni. Tyttöjen suupieleen pakkautui jo itkun väreitä. Lilli alkoi jo hädissään komennella:

„Poju . . . Poju hoi!“

„Mö-öööö!“ murahti Poju entistä kovemmin. Tytöt hätäytyivät lopullisesti, hermostuivat, alkoivat itkeä. Poju huomasi nyt Pikun. Oitis syöksyi hän puskemaan isoa tyynyläjää, joka oli Pikun ja vellivadin alla. Hän peräytyi vuoroon, vuoroon hyökkäsi, puski ja mörisi. Pikku ylti itkemään aivan huutamalla. Äiti kiirehti jo paikalle rientämällä. Tytöt ryhtyivät jo aivan vaistomaisesti viskomaan Pojua hiekalla, ikään kuin torjuaksensa hänet pois Pikun ja tyynyn kimpusta. Itkusuin huusivat he sitä tehdessään sekaisin:

„Poju . . . Poju hoi . . . Mene pois . . . Kunhan äiti tulee!“

Mutta Poju oli kaikelle kuuro. Äiti ilmestyi jo näkyviin. Se huomasi oitis asian ja läksi ehättämään hätään. Rientäessään huusi se jo uhkaavasti:

„Poju pakana! . . . Etkö sinä heitä sitä lasta . . . Poju hoi!“ ärjäsi hän ja pani juoksuksi.

Mutta Poju ei edes kuullutkaan. Hän mylvi ja puski umpimähkään. Tytöt hiekoittivat häntä kuin sodassa, toki kaukana pysytellen, sieltä aina kourallisen heittäen . . . Äiti oli jo paikalle päästä, siunaili ja voivotteli.

Ja juuri kun äiti syöksyi onnettomuuspaikalle, osui Poju taas saamaan keppihevosensa käsiinsä, heitti puskemisen, nousi ja alkoi kepillänsä huitoa ylt'ympäri minkä ehti, umpimähkään, uhkaavasti. Huitoessansa hän vain sadatteli kuin itseksensä raivoja:

„Ja sitte kun minä . . . kun minä tuolla hevosella . . . Ja kun minä sitte . . .“

Hän aivan hypähti viime kertaa huitaistessansa. Huitaisu osui avuksi rientävään äitiin. Tämä tarttui Pojun tukkapäähän ja pyöräytti häntä kerran. Poju kauhistui, eikä kyennyt aluksi parkaisemaankaan, niin odottamaton oli hänelle tukkapölly, niin hämmästy

hän sen saannista. Silmät pyöreinä katseli hän ympärillensä kuin olisi pilvistä pudonnut ja sen johdosta ällistynyt.

Ja vasta nyt huomasi äiti nuorimman lapsensa omituisen aseman. Hän aivan kauhistui sen tilaa ja siivoa. Ja kun hän juur'ikään oli tavannut Pojun semmoista elämää pitämästä, kun hänelle oli ennestäänkin sen raju luonto hyvin tuttu ja hän sen lisäksi oli nähnyt tyttöjen hiekkaa viskellen torjuvan sitä pois Pikun kimpusta, iski häneen oitis se usko että Poju on muka tehnyt kaiken, istuttanut lapsen vellivatiin, tahrannut tyynyt ja tehnyt muut ilkeydet. Kuin kauhistunut alkoi hän sadatella:

„No hyvä isä tokiinsa sinua, Pojun pahahenki, en muuta sano! . . . Kun tuollaiseen siivoon panet lapset . . . sinä senkin kakara!“

Kiireesti sieppasi hän Pikun syliinsä ja siivoili siitä enimpää. Tytöt olivat kuin mykistyneet ja odottivat pelokkaina, epätoivoisina. Äiti vannoi Pojuansa uhkaillen:

„Mutta näytän minä sinulle, jurtikka, vieläkö panet lapsen vellivatiin!“

Ja hän lähestyi jo Pojua, joka ei ymmärtänyt mitään koko asiasta, hölmisteli kuin tuuliaispään pyörteeseen joutunut, eikä siis tiennyt paetakaan. Ty-

töille oli noussut itku kurkkuun aivan vaistomaisesti. Hekin olivat kuin jonkun pyörteen käsissä, eivätkä jaksaneet selvästi tajuta asian menoa.

Ja silloin sai äiti Pojun käsiinsä. Hän antoi sille aluksi pari pääkakkaraa, sitten jonkun uuden tukkapöllyn. Nyt tajusi jo Poju että asia koskee häntä, ja alkoi huuto. Mutta äiti antoi hänelle aimo muksun takapuoleen ja sadatteli:

„Vai vielä siinä huudat ja parut, pallukka! . . . Kun ensin ryvetät lapsen tuommoiseksi . . . Paikalla siitä kotiin, niin annan minä sinulle siellä!“ lopetti hän ankarana ja sysäsi pullean, täyttä voimaa parkuvan pojan menemään kotia kohti. Tytöt itkivät nyt jo Pojunkin surkeutta säälitellen. Suurimpana itkun syynä oli kumminkin pelko omasta kohtalosta.

Mutta lempeämpänä kääntyi äiti heihin ja rauhotteli:

„Lapsi raukat! . . . Ei pidä itkeä! . . . Eihän äiti lyö hyviä tyttöjä, jotka eivät tee Pikullekaan koskaan paha!“

Hän pyyhki oman tyttänsä Lillin nenän esiliinallansa, lohdutteli, kuivasi sen kyyneleiset silmät ja kehui likainen Pikku sylissä:

„Kas niin! . . . Lilli on aina äidin hyvä tyttö! . . . Se ei ole milloinkaan niinkuin paha Poju . . . Kas niin, äidin kulta-sirkku!“

Tytöt rauhottuivat. Äiti järjesteli tyynyjä, käski tyttöjen kantaa ne tupaan ja lähti itse pesemään Pikkuja ja antamaan Pojulle lisää kuritusta.

* * *

Oli jo iltapäivä. Äskeinen lasten myrsky oli jo ohi mennyt. Pikku seisoksia horjatteli iloisempana kuin koskaan ennen. Äiti oli kurittanut Pojua, unoh-
tanut jo tapauksen, ja pakottanut Pojun syömään ison vadillisen velliä. Se vellin syöminen se olikin ollut Pojusta vitsaakin vaikeampi rangaistus, varsinkin kun äiti vielä siinä syödessä kehui sen olevan samaa velliä, jossa Pikku istui.

Niinpä kuluikin hyvä tovi päivästä, ennen kun Poju sai entisen mielentilansa. Rangaistuksensa kärsittyänsä hän murjotteli, ähki, pyyhki silmänsä, eikä kärsinyt ketään. Keppihevosenakin hän viskasi kai-
vooon ja ryhtyi sitte kivittämään kukkoa. Kukko huusi ja kotkotti. Pojun luontoa se vain nosti. Hän lähti palikka kädessä ajamaan kukkoa takaa ja kun se lennähti matalan kodan katolle, työntyi hän aitan sil-
lan alle etsimään kananpesää, särkeäksensä sen ja siten kostaaksensa äskeisen vahinkonsa koko maailmalle.

Tämä Pojun kova kohtalo koski tyttöihin kovasti. He kokivat häntä lohdutella jos jollakin, vaistomai-

sesti tosin äidiltä salaa ja arkaillen, tuntien jotain omantunnon soimausten tapaista. Se tunne lisääntyi vielä sen johdosta että Poju oli heille ynseä, ei huolinut heidän hyvittelyistänsä.

Niin oli heidän asemansa tullut ikäänkuin hieman vaikeaksi. Ilo ja leikit eivät tahtoneet sujua. Kerran he jo yrittivät juosta leskeä, mutta ei sekään maistunut. Leikki taukosi kuin itsestänsä. Äänettä piirsivät he kuviot hiekkaan, kukin omansa, ja ryhtyivät yhdellä jalalla hyppien ajamaan varpaallansa kuka astian kappaletta, kuka kiveä kuviosta kuvioon. Se oli äänetöntä yksinäistä huvia. Ei ketään huvittanut nyt toisten seura.

Mutta pian tuli apu, joka muutti mielet ennallensa. Nytkin toi sen avun samainen, aina meluava ja huoleton ja iloinen Poju. Se oli unohtanut jo äskeiset vastoinkäymisensä, löysi nyt pitkän seipään ja otti sen keppihevoseksensa. Täyttä voimaa, silmät aivan napillaan päässä ajaa karautti hän seiväs jalkojen välissä tyttöjen kuvioiden halki ja suoraan tyttöjä kohti. Seipään pää tavotti pitkänä hänen edessänsä ja yht'äkkiä tökkäsi se Ruusua selkään.

Ja se tökkäys se muutti mielet ennallensa kuin joku onnen isku. Tytöistä tuntu kuin olisi Poju heiltä sillä tökkäyksellä äskeisen velkansa perinyt. Omatunto keveni oitis. Ruusu älähti. Toiset tytöt

ryhtyivät soimaamaan Pojuja ja Lilli uhkasi jo aivan tosissaan:

„Kuule sinä Poju! . . . Kunhan minä äidille sanon . . . ja kunhan äiti panee sinut silloin syömään toisen vadillisen velliä!“

Maiju Lassilan teoksia on Suomalainen Kustannus-O.-Y. Kansa julkaissut tätä ennen: Tulitikkuja lainaamassa, kirjailijan ensimmäinen kertomus, joka jo on käynyt lajiaan klassilliseksi, voittamattomaksi kansankuvaukseksi. Kolmas painos, 242 siv., 3 mk. Pirttipohjalaiset, kertomus, 176 siv., 2 mk. 50 p. Pojat asialla, kertomus poikaelämästä, toinen painos, 146 siv., 2 mk. 50 p. Luonnon lapsia, nelinäytöksinen huvinäytelmä, 172 siv., 2 mk. Nuori mylläri, nelinäytöksinen huvinäytelmä, 176 siv., 2 mk.

— **Huomattava kirjasarja alennetuin hinnoin.**

Suomalainen Kustannus O.-Y. Kansa on, saadakse Kansan Novellikirjaston nimellä tunnetun arvokkaan valiokokoelman ulkomaista kertomakirjallisuutta, joka on ollut hyvin suosittu ja pidetty huolellisimmin valittuna niistä käännössarjoista mitä meillä on julkaistu, levenemään niin laajalle kuin mahdollista, alentanut koko sarjan hinnan. Siten saadaan nyt kauniisti ja lujasti taipuisiin kansiin sidottuja kertomuksia ja romaaneja, jotka ovatkooltaan 105-160 sivua, yhdellä markalla joka numero.

Seuraava luettelo sarjan 15 numerosta osoittaa, että useimmat näistä kirjoista ovat maailmanmaineen saavuttaneita mestariluomia: N:o 1 Maupassant, Valittuja novelleja I. 143 siv. N:o 2 Alarcón, Kolmikolikka hattu. 156 siv. N:o 3 Saltykow-Shtshedrin, Valittuja satiireja. 141 siv. N:o 4 Habberton, Rouva Mayburnin kaksoiset 125 siv. N:o 5—6 Mérimée, Colomba. 276 siv. N:o 7 Kipling, Valittuja kertomuksia. 149 siv. N:o 8—9 Thackeray, Samuel

Titmarsh. 235 siv. N:o 10 Mendès, Valittuja novel-
leja. 140 siv. N:o 11 Mérimée, Carmen. 105 siv.
N:o 12 Maupassant, Valittuja Novelleja II. 143 siv.
N:o 13 Daudet, Maanantaitarinoita. 143 siv. N:o
14 Alarcón, Kapteeni Myrkky. 122 siv. N:o 15
Theuriet, Kuvia ja kertoelmia. 124 siv.

Kansan Novellikirjasto kokonaisuudessaan, yh-
teensä 2,002 sivua, maksaa siis nyt 15 mk. nidottuna.

HINTA 80 P.